

SVEUČILIŠTE U RIJECI

U tri godine ulaganja u znanost premažit će 18 milijuna kuna

Str. 4. i 5.

POSEBNI PRILOG ZA VISOKO OBRAZOVANJE, ZNANOST I UMJETNOST ■ 27. veljače 2018. ■ Br. 13 **NOVI LIST**

»HYPERTENSION HIGHLIGHTS IN 2019.«

Arterijska hipertenzija u Hrvatskoj ubojica broj jedan

Str. 2. i 3.

S. ŠESTAN

FILOZOFSKI FAKULTET JEDINI HRVATSKI PARTNER PROJEKTA

»ADVANCING THE EUROPEAN MULTILINGUAL EXPERIENCE (AThEME)«

Podizanje svijesti o višejezičnosti

U okviru projekta proučava se višejezičnost u Europi iz različitih perspektiva – jezične, kognitivne i društvene, i to na razini pojedinca, skupine i društva u cjelini, pojašnjava izv. prof. dr. Tihana Kraš, voditeljica projektnog tima riječkog Filozofskog fakulteta

Ingrid ŠESTAN KUČIĆ

S krajem veljače završava petogodišnji znanstvenoistraživački projekt Europske unije »Advancing the European Multilingual Experience (AThEME)«, u kojem je jedini hrvatski partner bio Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci. Riječ je o projektu čija vrijednost iznosi pet milijuna eura, a financira se u okviru Sedmog okvirnog programa za istraživanje, tehnološki razvoj i demonstracijske aktivnosti. Pojašnjavajući kako se u okviru projekta proučava višejezičnost u Europi iz različitih perspektiva – jezične, kognitivne i društvene, i to na razini pojedinca, skupine i društva u cjelini, voditeljica projektnog tima riječkog Filozofskog fakulteta izv. prof. dr. Tihana Kraš ističe da na projektu surađuje 17 ustanova iz osam eu-

ropskih zemalja, a koordinator je Sveučilište u Leidenu. Uz Hrvatsku partneri projekta su ustanove iz Francuske, Italije, Njemačke, Nizozemske, Slovenije, Španjolske i Ujedinjenog Kraljevstva, a u sklopu projekta odvijaju se istraživanja unutar četiriju tematskih područja.

Riječ je o područjima: regionalni manjinski jezici u Europi, nasljedni jezici u Europi, odnosno jezici koje obitelji donose sa sobom prilikom preseljenja iz jedne zemlje u drugu, višejezičnost i jezični poremećaji te kognitivni aspekti višejezičnosti. Jedna je od najvažnijih značajki projekta njegova interdisciplinarnost, koja uključuje suradnju istraživača s područja teorijske lingvistike, eksperimentalne lingvistike i kognitivne psihologije s ciljem bavljenja kompleksnim istraživačkim pitanjima koja se javljaju u različitim višejezičnim kontekstima u Europi. Na projektu se provode teorij-

Iz istraživanja proizlazi da su tehnologija i novi mediji, kao što su mobilni telefoni, internet i društvene mreže, u posljednje vrijeme doprinijeli porastu uporabe fijumanskog dijalekta u pisanoj formi i vjerojatno promjeni percepcije njegove važnosti u svakodnevnom životu

Izv. prof. dr. Tihana Kraš

ska i empirijska istraživanja, primjenom kvantitativnih i kvalitativnih istraživačkih metoda, navodi izv. prof. dr. Kraš.

Ujedno dodaje da se projektom želi podići svijest o višejezičnosti među odgojno-obrazovnim djelatnicima, znanstvenicima, zdravstvenim radnicima, donositeljima politika i u široj javnosti. Krajnji je cilj projekta pridonijeti znanstveno utemeljenom pristupu višejezičnosti u odgoju, obrazovanju, zdravstvu i društvu općenito, odnosno donošenju politika na temelju znanstvenih dokaza. U tu je svrhu na projektu objavljeno pet skupina smjernica za donošenje politika, i to onih koje se tiču regionalnih manjinskih jezika, nasljednih jezika, jezičnih poremećaja, kognitivnih aspekata višejezične interakcije te jezičnih i kognitivnih učinaka višejezičnosti.

Fijumanski dijalekt

Riječki projektni tim uključen je u proučavanje regionalnih manjinskih jezika u Europi i kognitivnih aspekata višejezičnosti, a uz izv. prof. dr. Kraš članovi tima su i izv. prof. dr. Brancka Drljača Margić, dr. sc. Paola Medved i prof. Maša Plešković.

Unutar tima provedeno je sociolingvističko istraživanje uporabe fijumanskog dijalekta u Rijeci i stavova prema njemu te psiholingvističko istraživanje obrade zamjenica u talijanskom jeziku kod izvornih govornika te neizvornih govornika čiji je materinski jezik hrvatski. Cilj je sociolingvističkog istraživanja bio utvrditi je li u tijeku proces napuštanja fijumanskog dijalekta ili postoji tendencija njegovog očuvanja. Rezultati su pokazali da govornici imaju pozitivne stavove prema uporabi fijumanskog i njegovu očuvanju, da postoji međugeneracijski prijenos dijalekta i svijest o važnosti tog prijenosa među govornicima te da govornici, uključujući i one mlade, vladaju fijumanskim, iako ovi posljednji u manjoj mjeri,

što je sve važno za očuvanje dijalekta. Međutim, fijumanski je ograničen na privatne domene i iako postoje zakonske regulative za manjinske jezike i na nacionalnoj i na lokalnoj razini, nedostaje bolja institucionalna i obrazovna potpora njegovu očuvanju. Iz istraživanja proizlazi da su tehnologija i novi mediji, kao što su mobilni telefoni, internet i društvene mreže, u posljednje vrijeme doprinijeli porastu uporabe fijumanskog dijalekta u pisanoj formi i vjerojatno promjeni percepcije njegove važnosti u svakodnevnom životu. Ovo jasno upućuje na važnost novih tehnologija i medija za očuvanje jezika, posebice među mladim govornicima, ističe voditeljica tima riječkog Filozofskog fakulteta.

Porast uporabe fijumanskog u pisanoj formi, koji navode sudionici istraživanja, iznenadio je, kaže izv. prof. dr. Kraš, i same provoditelje istraživanja, jer fijumanski je kod prijašnjih generacija bio uglavnom govorni jezik poput svih ostalih dijalekata. Rezultati obaju istraživanja izloženi su na završnom skupu projekta AThEME »Multilingualism Across the Lifespan: Opportunities and Challenges for the European Citizen« koji je održan u Bruxellesu, a izv. prof. dr. Kraš dodaje i da je psiholingvističko istraživanje pokazalo da izvorni govornici hrvatskoga koji izvorno vladaju talijanskim jezikom mogu na kvalitativno isti način obradivati, odnosno upotrebljavati u stvarnom vremenu, zamjenice u talijanskom jeziku kao izvorni govornici talijanskog.

Niz benefita

– To upućuje na to da neizvorni govornici mogu vrlo uspješno usvajati i obradivati jezike, posebice ako se značajke njihovog materinskog i nematerinskog jezika poklapaju, kao što je to slučaj sa talijanskim i hrvatskim u ovom istraživanju. Od ostalih rezultata projekta istaknula bih

Brojni partneri

Projekt AThEME tijekom pet godina provedbe uz riječki Filozofski fakultet i Sveučilište u Leidenu okupljao je cijeli niz drugih partnera, a riječ je o Sveučilištu u Edinburghu, Sveučilištu u Readingu, Koleđu Queen Mary i Westfield sa Sveučilišta u Londonu, Nizozemskoj kraljevskoj akademiji znanosti i umjetnosti, Sveučilištu u Utrechtu, tvrtki De Taalstudio, Sveučilištu u Konstanzi, Sveučilištu u Nantesu, francuskom Nacionalnom centru za znanstvena istraživanja, Baskijskom centru za kogniciju, mozak i jezik, Sveučilištu u Baskiji, Sveučilištu Pompeu Fabra, Sveučilištu u Trentu, Sveučilištu u Veroni i Sveučilištu u Novoj Gorici.

nalaz da poznavanje i uporaba većinskog i manjinskog jezika, primjerice talijanskog i engleskog, pa je reputacija manjinskog jezika kao manje vrijednih u usporedbi s većinskim jezicima neopravdana. Utvrđeno je i da se nasljedni govornici razlikuju od nenastalnih govornika jer nisu dovoljno izloženi svom materinskom jeziku i nemaju dovoljno prilike koristiti se njime, te da višestruki dijalekti, odnosno nove varijante većinskog jezika koje se pojavljuju u višejezičnim urbanim sredinama poput Londona, slijede univerzalna načela jezične strukture i služe kao obilježja društvenog identiteta. Nadalje, rezultati su pokazali da višejezičnost nema nepovoljan učinak na djecu s disleksijom, već da naprotiv može imati povoljan učinak na njih povećavajući njihove metajezične sposobnosti i morfološku svjesnost o jezicima koje govore, da uporaba nematerinskog jezika utječe na pamćenje, donošenje odluka i moralne prosudbe, da su višejezični govornici osjetljiviji na primjerenost jezičnog izričaja u komunikacijskim kontekstima od jednojezičnih te da rana glazbena obuka, baš kao i višejezičnost, može dovesti do bolje percepcije intonacijskih razlika u jeziku koji se ne razumije, pojašnjava izv. prof. dr. Kraš. Na Filozofskom fakultetu u Rijeci u veljači se održao i završni sastanak suradnika i dionika na projektu u Hrvatskoj koji je okupio predstavnike dionika na projektu, odnosno predstavnike Agencije za odgoj i obrazovanje, Dječjeg vrtića Rijeka, Grada Rijeke te drugih lokalnih ustanova na području odgoja i obrazovanja te manjinskih udruga. Petogodišnji je projekt donio i niz benefita samom fakultetu kojem su pripale 102 tisuće eura, a tim su sredstvima financirana dva radna mjesta, jedno suradnikovo te jedno doktorandsko uz većinski udio Hrvatske zaklade za znanost, no istovremeno je pridonio i jačanju znanstvenoistraživačkih kapaciteta fakulteta, njegovoj internacionalizaciji, prepoznatljivosti kao znanstvenoistraživačke ustanove i većoj međunarodnoj vidljivosti, jačanju interdisciplinarnosti, ali i jačoj povezanosti fakulteta s lokalnom zajednicom.

Bilingualism Matters@Rijeka

Posebna se važnost na projektu pridaje diseminaciji rezultata istraživanja izvan akademskih krugova, koja se provodi putem ogranaka centra za javni angažman i približavanje široj javnosti Bilingualism Matters sa Sveučilišta u Edinburghu. Hrvatski ogranak, Bilingualism Matters@Rijeka, proizašao je iz projekta AThEME i djeluje pri Filozofskom fakultetu u Rijeci pod vodstvom izv. prof. dr. Tihane Kraš. Svrha mu je prenošenje znanstveno utemeljenih informacija o višejezičnosti široj javnosti, razvijanje svijesti o važnosti i prednostima višejezičnosti te njezino poticanje u društvu. Članovi ogranka drže predavanja, seminare i radionice te organiziraju kvizove o višejezičnosti za različite ciljne skupine, objavljuju popularnoznanstvene članke i korisne informacije o višejezičnosti na trojezičnim mrežnim stranicama ogranka, a odgovaraju i na upite građana telefonom, na konzultacijama te putem elektroničke pošte i društvenih mreža. Već petu godinu zaredom ogranak provodi program neformalnog učenja stranih jezika u paru »Jezični tandem« te organizira jezične poduke iz engleskog i hrvatskog jezika za štitenike Dječjeg doma »Ivana Brlić Mažuranić« Lovran. Bilingualism Matters@Rijeka proveo je i program »Riječka (više)jezična baština« uz potporu Ocjela gradske uprave za kulturu Grada Rijeke, projekt »Višejezičnost, pojedinac i društvo: hrvatski jezik izvan domovine« u Rimu uz potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja te projekt »Očuvanje hrvatskoga kao nasljednoga jezika: važnost, izazovi i rješenja« u Milanu uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.